

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Veljá celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 16.

V Celovcu 25. avgusta 1872.

Rejenka.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

(Dalje.)

III.

„Lehko noč, Gregorec! plačal sem vse, ne?“ pravi mladi Petrovec, ki je stal že pozno po noči s svojo ženo na kerčmarjevem dvorišču, precej navzet vinskega duha.

„Vse, vse, le srečno hodi proti domu, pa glej, da se ne pobiješ po poti, necoj je tema.“

„Vse plačal! — Hej, jaz sem mož, kaj ne Gregorec! Jaz sem mož! Prej bo v morji vodé zmanjkalo nego meni denarja.“

„Ti si mož po volji božji, pošten“, odgovarja kerčmar vračaje se v hišo, „o nedelji zopet pridi!“

Med potjo se je še-le vnel pravi pogovor med gospodarjem Petrovcem in njegovo zakonsko polovico. „Vidiš Meta“, djal je naslanjaje se nanjo, kedar ga je začelo nekoliko v stran zanašati, „vidiš, če boš vedno tako ubogala in me rada imela, pa bova živela ko ptička. Saj veš, da sem te štemal šest let in nobene druge nisem hotel, kot tebe. Meto, ali pa nobene! — djal sem zmerom, in vzel sem te vklub očetovemu in fajmoštrovemu oporekanji. Ni res? he!“

„Saj si me mogel vzeti, ne veš kako je bilo?“ smejala se je žena.

„Ni res, da bi te bil moral, vzel sem te, ker sem te imel rad. Deset družih se mi je ponujalo, veš! še farovška kuharica bila bi me rada vzela, pa je nisem hotel. Meta — djal sem — Meta bo moja, pa nobena druga.“

„Saj sem ti bila jaz tudi vedno zvesta, sem ti mar kedaj kaj vprek delala?“

„Ne vem; nekoliko — ha, ha, ha, nekoliko, — Jurčev Boštjan. — No pa la, tiho bodi, saj si moja sedaj; jaz te le rad včasih nekoliko dražim.“

„Ti si, kakor ste vsi, prismoda!“ pravi žena bolj ljubeznivo, nego hudovaje se, ter čofne v šali moža nekoliko po ustih.

Stari Petrovec je dolgo sedel doma na klopi. Dvakrat je že pipo natlačil in izkadir, pregledal že vse zvezde na nebu, štel urine vdarce po vseh cerkvah okrog, pa sina in snehe še-le ni bilo domu. Naveličaje se že sedenja vstane počasi, stisne v roko krepeljce, ki je ležalo na tleh, ter gre ogledovat krog hiše, kot bi pričakoval kacega tatu, ali pa kako drugo nemarnost, ki po noči rada lazi krog oken. Pa stari Petrovec necoj gotovo ni bil tega mnenja, tudi se ni imel za koga bati,

le iz navade se je oborožil z okleškom. — Najprej je pogledal v hlev. Krava je ležala in mirno sopla, konj pa je pulil iz jasel suho bičevje, katero mu je nametal gospodar mesto sena. Ravno prešeta spodnji kraj hiše, ko prideta po stezi sèm mladi gospodar in gopodinja. Njuni glasni pogovor je utihnil videti konec hiše stati človeka.

„Kdo je?“ oglasi se mladi Petrovec najpervi.

Starec je pokašljajal, odgovoril pa nič; potem pa se oberne proti gornji strani; ko bi hotel iti proti kozolcu.

„Kaj pa hodite tako pozno okrog, oče“, pravi sin spoznavši osebo. „Spat pojte spat!“

„Zakaj pa ti ne greš spat, temuč se vlačiš okrog?“ odverne oče nekako nevoljno. „Samosvojen gospodar si, pa se še vedno vlačiš po noči okrog, kot drugi klateži. Ne vem, da te ni nič sram.“

„To vam nič mar“, zarohni sin. „Jaz smem iti, kamor se meni poljubi: v Ruzalem ali pa v Koštanopol, tje, kjer kahle delajo. Sedaj sem jaz gospodar pri hiši; jaz plačujem gosposkin davek, priklado in frónke. Ali vi kaj daste? Pa se vjedate nad menoj!“

Starec je videl, da sin necoj ni za noben pogovor, ker je pijan, toraj odide tiho v svojo sobico, mlada dva pa gresta v nesprotno stran, v leseno stanico, kjer sta še dolgo pletla svoj razgovor.

Drugo jutro je gospodinja zgodaj vstala, kar sicer ni bila njena navada, ter šla pogledat v hlev. Na dvorišču je že stal stari Petrovec oblečen ter snažil zidarsko lakto, ki je bila vsa apnasta.

„Oče, kaj ste še doma?“ praša sneha nekako priliznjeno, „menila sem, da ste šli zidat za Bukovje. Včeraj je djala Marjanica, da pojdete.“

Menda mi boste vsaj prej kaj kosila dali, ne?“ odverne starec in pomižkne nekolikokrat, kar je kazalo njegovo nevoljo. „Saj sem menda tudi domač, kot ste drugi.“

„Ko nisem vedela, da boste doma kosili! Počakajte, bom pa pristavila pšeničnega soka, saj bo koj zavrelo.“

„Če ga še nisi pristavila, ne bom čakal. — Kje pa je on?“

„V hiši se oblači.“

Stari popusti zunaj svoje zidarsko orodje ter gre v sobo. Mladi Petrovec je sedel pri peči na klopi še ves zaspan in ravno serdito nategoval delavne črevlje na noge, ki so mu bili v ogljinku nekoliko pretetni ter je imel vselej mnogo opravka z njimi, preden jih je spravil na noge. Izpod čela je pogledal očeta in koj se mu je zdelo, da ne bo nič prida danes.

„Kaj pa si imel včeraj z dekletom?“ prične stari vstopivši se predenj.

„S katerim dekletom?“ prasha nekako začuden mladi gospodar, ko ne bi vedel, o čem se govori.

„S katerim dekletom? — Z Marjanico. Sinoči se je jokala, ko sem prišel domu.“

„Naj se joka! Saj ta zelenka sploh ne zna družega, nego kisati se, kot bi jo bil kdo s čebulo namazal. Ne vem, čemu bo na svetu, kedar doraste.“

„Jaz sem ti že stokrat rekel, da jo imaš pustiti na miru. Komaj je okrevalo ubogo otroče in čisto slabo je še, pa jo goniš na delo. Menim, če sva z ranjco materjo sama lahko obdelala naše njive in nisva nikdar iskala najemnikov, bosta vidva tudi. Dekle je sedaj v mojih rokah, jaz sem njen oče in jaz bom skerbel za-njo. Zraven pa jo še tako gerdo zmerjaš in jej priimke daješ, ki se ne spodobijo nobenemu človeku. Meniš, da je dekle tako neumno, da ne ve, kaj govoriš? Glej, da ti nisi dobil večje ciganke, nego je ona. Njena mati je bila poštena žena, gospod fajmošter ti lahko povedó; ni ti treba misliti, da redim v hiši otroka kake vlačuge. — Le poslušaj starega očeta, kaj ti pravi: Bog te bo kaznoval in te bo, vse to se ti bo še hudo vtepaló, ker si tako spačen človek.“

„Vi znate bolj govoriti, nego jezični dohtar“, pravi sin poredno nadegovaje stremena. „V škatljico denite dekleta, pa kopriv okrog, da se vam ne pokvari in pomaze. Saj vem, da jo vsilite kedaj kakemu baronu za ženo, zato jo pa varujete solnca, da ne bi ogorela.“

„Naj jo dam, kamor hočem, to tebi nič mar. Ti jo moraš imeti pod streho ter jej dajati hrano, to je tako gotovo, kot amen v očenašu. Pri gosposki je bilo to izgovorjeno, poterjeno in podpisano, in kar si takrat obljubil, to boš dal. Pa bi se ne bil ženil, če ti ni bilo všeč, saj te nisem silil.“

„Dekletu nisem nič obljubil, pa jej tudi ne bom nič dal. Če bo delala z nami vred, bo jedla, če ne pa naj se pobere, kamor hoče.“

„Odštej mi denar, ki ga uživaš, in še danes jo spravim od hiše. Povsod jo bodo radi vzeli. Petsto goldinarjev mi je izročila njena mati pred smertjo in tisoč jih je dala gospod fajmoštru, da bi se dekle dobro odgojilo. Jaz sem storil, kolikor je bilo moč. Obiskovala je šole v mestu, dokler je ni prisilila bolezen priti domu; zna plesti in šivati, in ne bo se jej godilo hudo, ako bo vedno tako ubogljiva ko je sedaj. Gospod fajmošter jo bodo sami spravili v dobre roke. — Tistih pet sto goldinarjev sem tebi dal, ko si kupil travnik s to pogodbo, da ostane dekle pri hiši, dokler se ne dobi kaj pripravnega za-njo. Ti si denar vzel, storil obljubo, sedaj jo pa tako izpolnuješ?“

„Če bi imel sedaj-le denar pri rokah, koj vam ga veržem v zobe, da bi bili siti. Bi imel vsaj mir pri hiši.“

„In če ne boš drugače ravnal z dekletom, moral ga boš tudi dati in pa kmalo. Napravila si bova sama svojo hrano, iz hiše pa me ne moreš izgnati, ker imam kot izgovorjen. Sram naj te bo, ker si upaš takov biti proti očetu! Koliko sva terpela z ranjco materjo, preden sva si napravila to kmetijo. Ničesar nisva imela, ko sva se vzela, pa starišev nisva nikdar zaničevala, zato nama pa je tudi Bog dal blagoslov, da sva si toliko opomogla. — Ti pa, če boš tako ravnal, pripravil boš zopet vse v nič, le poslušaj me! Ko bodo moje stare kosti že v grobu trohnele, spominjal se boš še mojih besedi, kesal se boš, ali prepozno.“

„Sedaj imam pa dovolj, oče!“ jel je kričati sin. „Če mi ne boste dali mirú, prodam še danes hišo in vso drugo beračijo ter pojdem po svetu. Dan na dan ne slišim družega, nego daj! daj! in zopet daj! Berič če imeti, sedaj pa še vi serboritost prodajate. Kje bom neki jemal, hočem li iz tal izkopati!“ Pri teh besedah je djal na glavo poguljen klobuk in terdo zaloputnivši duri za seboj, odide ven.

Stari Petrovec odpravi se v svojo sobico, obesi bisago čez ramo, vreže si precej velik kos kruha, potem pa pravi deklici, ki je pospravljala po sobi: „Marjanica, tu imaš šestico, pa si kupi kaj za zajuterk, da ne boš jedla samega kruha, opoldne pa pojdi h Kerštinovi materi, oni ti bodo dali južino, bom že jaz gredoč govoril z njimi. Ni treba doma jesti, da ti ne bosta oponašala.“

Marjanica je obljubila vse storiti po očetovi volji, in stari se je napotil za Bukovje.

IV.

Dobre pol ure za vasjo, kjer se godi naša povest, dvigajo se precej sterme planine, obraščene do polovice s smrečjem in borovino, dalje pa so ali spašovniki ali pa gole skale. Že blizo verha teh planin je majhino presedelje in tu stoji lesena bajta, pokrita na spodnji strani s slamo, ktero pa je veter že zeló razpulil, da se tu pa tam vidijo preklje, kot suhemu konju rebra; na zgornji strani pa so privezane velike smrekove kože, obložene s kamenjem, da jih veter doli ne pomeče, na čopu pa, kjer krovce ni znal dobro zamašiti ljuknje, poveznil je staro skledo s prevrtanim dnom ter s tem zaperl mokroti prosti vhod.

Prave poti ni nobene k tej koči, znamenje, da jo le malokdo obiskuje; samo ozke, kozje stezice vijó se zdaj po plazih, zdaj po goščavi tje gori.

Stara, gerbava ženica prebiva v njej, ljudstvo jo imenuje černo Špelo, akoprem ne vemo po kakej pravici, ker žena je imela čisto belo glavo, kot golob. — Njena unanja podoba je pričala nekako divjost. Obraz je bil koščen, usta zagubljena, iz katerih sta stermela dva dolga zoba, edina ostanjka, oči pa so se jej svetile, ko kaki ponočni ptici in naznanjale nekako čmernost. Lasje niso bili nikdar počesani, temuč so razmeršeni mahali po ramah, obleka pa je bila zamazana in le za silo zakerpana. Sploh vsa postava je bila neprijetna in človek na prvi pogled ne bi bil imel dosti zaupanja do te ženske.

Nobeden vaščan ni prav vedel, kedaj je prišla črna Špela v ta kraj. Nekaj let sém je prebivala v tej koči, kamor so prej le dervarji zahajali. Stare ženice so pravile, da je Ciganom ušla ter se tu vstanovila, lehkoverneži pa so to reč drugače ugibalí ter djali, da je prijezdila s Kleka na metli, ker so jo ondi čarovnice spodile iz svojega kroga. Balo se je nje vse, malo in veliko, ker so mislili, da zna narediti, da krave ne molzejo, preišči poginejo in celo ljudem napravi bolezen, da je nobeden dohtar več ne prežene. Zato ni čudo, da so se je ogibali; in vsakdo je bil vesel, da ž njo ni imel nič opraviti.

Precej deževno vreme je bilo, ko je starka sedela pri peči in zbiralá razna zelišča. Na klopi je ležalo več umazanih posodic, nektere so bile napolnjene z razno maščobo, nektere pa še prazne. Starka je skerbno pregledovala razne bilke in peresca skozi velika očala, ki so jezdarila njen nos, ter jih pokladala na razne kupičke. Med delom je vedno polglasno mermrala s seboj, ker ni imela nobenega človeka, da bi se bila z njim pogovarjala.

Sedaj se odpró duri in v dolgo suknjo zaviti človek stopi v sobo.

„Dober dan, mati! Pa kar sami?“ ogovori prislec starko.

Ta ga pogleda izpod čela, potem pa pravi zadovoljno: „I, kaj si ti Petrovec? Mislija sem že, da te ni več na svetu, ker te ni nič blizo. — E ljubi moj, sedaj je slaba odkar ni več begunov v teh krajih; živa duša me več ne obišče.“

„Bo že bolje, mati, le poterpite,“ tolaži jo Petrovec. Potem pa sleče mokro suknjo ter jo obesi na drog pri peči, iz žepa pa sleče dve steklenici ter je poda ženi. „Nate, tu sem vam prinesel nekaj brinjevca, dober je zjutraj na tešče, skuhal sem ga sam.“

„Ti si vedno še edini, ki se spomni stare Špele na svetu,“ pravi ženica veselo ter potegne iz steklenice dva dobra duška. — „Ha! ta pa greje, dobra kapljica je. Shranila ga bom, če me zopet obiščejo moji fantje, da jim postrežem. Kaj pa ti bom dala zanj?“

„Bova že naredila, da bo za oba prav. Včeraj sem se vsekal v roko, morda imate kako mazilo, da se prej zaceli?“

„To koj doboš. Tako mazilo ti bom napravila, da bo v petih dneh roka čisto zdrava.“ — Berž namaže na staro cunjjo nekaj maščobe ter obveže Petrovcu roko, potem pa mu dá še nekaj zelišč, rekoč, da naj ž njimi vsako noč pokadi roko, ker to bo varovalo prisad.

„Veste mati“, prične potem Petrovec, „ravno zarad tega nisem prišel k vam, zmeniti se imava še nekaj važnejšega.“

„Kaj pa tacega, le kar povej, saj veš, da ti nisem še nikdar nič odrekla.“

„Kakor veste, imamo pri nas neko rejenko, ki ima pri meni pet sto goldinarjev denarja. Jaz bi se je rad iznebil. Ako jo poženem, moral bi potem kaj denar odšteti, nimam ga pa ne, ker so letine tako slabe; rad bi kako drugače naredil, da bi bilo zame prav. Fajmošter, ki so bili njeni varuh, so umerli in moj oče tudi. Nobenega človeka ni, ki bi se sedaj dokaj pečal za-njo, razun gosposke. Jaz sem jo tako-le uganil, in menim, da bo prava. Ljudem porečem, da bi dekleta šla rada v mesto, kjer bi se še kaj izučila. Kako jutro zgodaj pripeljem jo tu gori k vam, in vi jo boste varovali, da ne uide domu. Saj zastonj nočem, da bi mi storili to dobroto, vam bom že kaj vergel, dekleta vam bo pa tudi prav prišla, ako se povernejo na zimo vaši stari znanci. Meni potem ostane denar, dekleta pa se tudi odkrižam, ki mi je sploh za nadlego pri hiši. — Tako, jaz menim, bilo bi prav.“

„Prav, prav, kaj dobro si jo iztuhtal. Le sèm gori jo pripelji, jaz jo bom že varovala, da nikdar ne pride več v vas.“

„Dekle je še mlado, dá se ž njo storiti, kar kdor hoče, toraj vam ne bo težko prestvariti jo po svojem kopitu. Samo toliko boste morali skerbeti, da nihče ne izve o tem, sicer bi bile vse moje prizadeve zastonj.“

„Le nikar se ne boj! Jaz nisem tako neumna, da bi komu na ušesa trobila, kar mu nič mar ni, gori pa tudi nihče ne pride, da bi to skrivnost razodel. Boš videl, leto otorej bo dekleta vsa drugači, nego je sedaj. Plesati bo morala, kakor jej bom jaz godla. Le name se zanesi.“

Zadovoljno je prikimal Petrovec z glavo ter hvalil na vsa usta starko, da je najboljša ženska na svetu, kolikor se jih je še rodilo. Potem pa je zopet ogernil suknjo, zapustil bajto ter se odpravil proti domu.

Špela je spravila svoje berliževje v kraj, vsedla se za peč ter jela na vse duške vleči iz steklenice žganje, ki ga jej je prinesel Petrovec. Precej motna naslonila je potem glavo na staro vrečo, v kateri je hranila suhe gobe ter jela govoriti sama seboj: „Sedaj Špela, sedaj na stare dni je prišla ugodna prilika se maščevati. Nihče še ne ve, kdo sem jaz in tudi ne, kdo so bili prav za prav stariši tega dekleta. Fajmošter in stari Petrovec sta vedela edina nekaj, pa ta sta nesla skrivnosti s seboj pod zemljo. — Ti, ki si vzrok moje nesreče, trohniš sedaj že v zemlji, ali nad tvojim otrokom bom se maščevala, da bo tudi tako nesrečen kot sem jaz. — Bila bi lahko imenitna gospa sedaj, živela lahko v obilosti in imela mnogo častilcev povsod celo na stara leta. Kako bi bilo to prijetno, ko bi se mi drugi klanjali in me častili, kako bi zopet uživala svet, še bolj, nego v mladosti, in imela bi moža, da bi mi ne mogli drugi očitati pregreškov, pa ni mi bilo dano. Imela sem že srečo v pesteh, pa ti si ušel ptiček z limance, preden sem te mogla popolnoma vjeti. Le nekaj dni je še manjkalo in ti bi bil moral v moji kletki čivkati, kakor bi ti bila jaz žvižgala. Strašno te sovražim še sedaj v grobu. O, kako prijetno je znositi se nad svojim sovražnikom, povračati otrokom, kar so zakrivali stariši. Človeško serce je v meni že zdavnej oterpnilo, le zverinska strast še tli v mojih starih žilah. Ta otrok ne sme biti nikdar srečen, pogrezniti se mora v najglobokeje brezno, iz ktere ga ni več rešitve. Tako globoko kakor sem se jaz, potlej še-le bo zadosteno moji osveti.“ — Dolgo je starka še mermrala posamezne besede in se grozila nad očetom Marjaninem, potem pa jo je premogla pijanost in je zaspala.

(Dalje prihodnjič.)

Basni.

(Spisal ***)

Medved in volk.

„No, kam pa ti jo mahaš,“ Začul sem“, medved volku
brate,“ pravi,
Dejal je volk medvedu, „Da so težke čebele,
„Povabljen menda nisi v svate Dišale so zelo mi davi
K bogatemu sosedu? In vabit me letele;
Postoj! se bova kaj zmenila, Zato pobrat sedaj grem davek,
Saj dolgo nisva se dobila.“ Kar moj najljubši je opravek.“

Za bukvijo pa lovec stal je,
Ustrelil kosmatina,
Med tem jo volk ubral je
In mislil si mercina:
Kedor namen če izpeljati,
Ta mora gledati, molčati.

Kos.

Sladkó je peval kos v germiči, Zanesla se je njena slava
Donel okrog je glas njegov, Po gozdih, logih, krog in krog;
V kerčelih prileteli tiči Nikjer pa kos se ne spoznava,
Od štirih vkupaj so vetrov. Vendar doni od njega log.

Na germu sraka je sedela, Dajè se mnogim čast in hvala,
Ponosna tresla dolgi rep; Zakaj? sami pa ne vedó;
Za petje hvalo je prejela, Visoko mnoge pripeljala,
Ki jej dajal jo trop je slep. Zasluga drugih je in bo.

Pri kresu.

(Zložil J. Prosen.)

Serčno, bratje! se radujmo,
Kresni večer je necoj!
Z vriskánjem ga praznujmo,
Vsak naj glas povzdigne svoj!

„Majke slave smo sinovi,
Ene vere in duhá,
Vneti naši so glasovi,
Koji vró nam iz serca.

Svetlo vže gori gromada,
Šviga proti nebu plám;
To slovanska je navada
In necój zabava nam.

Dnevi sreče naj tekó nam
Za svobodo in modrost!
Ti pa vlivaj, oj nebó nam
V serca do gorjá krepost!

Tja h gromadi se vstopimo,
V slogo dajmo si rokó,
V pesmi glase povzdignimo,
Da glasovi vprek doné:

Varuj tudi nas nezgode,
Varuj naš slovenski dom;
Sloga naj nam geslo bude,
Vtihne naj sovraštva grom!

Kot za kresno nam zabavo
Les gori gromade te —
Tak za dom in vedo pravo
Serca naša naj goré!“

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

V Čeah.

Kako prijetno je bilo v toplem kupeju; merzli piš ni mogel do nas! Skoz okna je jesensko solnce ljubko sijalo; na enkrat je dobila okolica prijazniši obraz, ker so bile odpravljene telesne neprijetnosti. Kolikokrat nam le naši telesni počutki slikajo podobe in delajo sodbe ali predsodke. Od Zatlendorf-a do Budejevice je bila železnična čerta ravno kar dodelana in voznja po nji se je bila še le pričela; to se je poznalo na počasni voznji. V kupeju je bila Avstrija v malem, slišal si različne jezike in videl takiste noše. Berhki fantje so govorili česki, mlad mož je s svojo mlado žensko kramljal nemški, v tem jeziku sta igrala in govorila z detetom, ki ga je imela mlada mati na krilu. Bila sta nemškega rodú iz okolice Višebrodske.

O pol treh prestopimo meje zgornje avstrijske kronovine; naprej se vozimo na česki zemlji. Foravic je zadnja avstrijska ves, Rihnov česki, spada že pod krono sv. Vavla. Kakšen je ondotni svet?

Gore so na desno,
Gore so na levo.

Kraljed. rok.

a ne naše orjaške gore z razoranimi lici in plešami na glavah, nego goriče z vresom in medlim borovjem zaraščeno. Sadje se že opet malo prikaže, zemlja je roda, le pridnost in zadovoljnost morate na nji živeti, nektera posestva so zagrajena z živimi ploti iz pristižnega smrečja. Hiše na kmetih so s slamo krite, iz tergov se kažejo rudeče opečne strehe; živina je medli paši primerna, malega plemena, svetlo balhasta in pa, kakor rečemo na Koroškem, helmasta. Na polji so ljudje vse vprek še orali in pripravljali njive za jara žita ali spomladno sejanje.

Ob treh dospemo na postajo Omleńnice; vas Omleńnice je na hribu, v nižini se je videlo mestice Kaplice, in na severo izhodni strani pri precej visokem holmu „Sv. Janske horij (St. Janska gora). Pri Kaplicah se

mejita nemški in česki jezik. „Velešin je v blatnem, močvirnem kraju.

Moji sopotniki zapustijo vagon na postaji Krumlov Veleševem; bili so romarji in romali na Šimavo na Avstrijskem.

Gora na zapadu v okolici Krumlovski je „Blanski les“: na nji je stolp kneza Schwarzenberg-a, iz kterege se o lepem vremenu vidi baje do Prage.

Okoli pol petih prisopi hlapon na postajo Budejevičko. Budejevice imajo dosti krasno okolico, obrobjeno z hribi in močno obljudeno. Proti izhodu in severu, kako uro hoda, se vidijo na hribih lepi tergi: Hodovice, Dobravoda, Rudolfovo in dolga versta cesarskih magazinov.

V spomladi mora to biti kaj krasni prizor; vsa ravnina lepo žitno polje, po hribih razpostavljene vesi in tergi, — vmes pa borovi gozdi, sadovni verti, polja, senožeti. Pod hribi počasno teka Malša in se v obliči Budejevičkem izliva v mogočnejšo Veltavo.

Na kolodvoru se izročim dostavniku, ki se mi je zdel najpoštenjši. Med potoma se seznanim z gospodom, kateri je česki govoril, a Čehom tudi zabavljaj; kterege zanata in veroizpovedanja je bil, ni mi povedal, niti sem ga jaz o tem poprašal, a po govoru in zabavljanji sem sodil, da značaja nima; znabiti sem krivo sodil? In ta mi je prigovarjal in priporočal gostilnico k srebernemu zvonu. Vselej ni dobro vsesti se v tisti voz, v kateri sedajo drugi in siliti v gostilno najbolj priporočano. Hvalisani in priporočani znajo si dobre obresti rezati iz drago kupljene hvale.

To hvalo pa moram izreči gostilničarju k srebernemu zvonu v Budejevicah, da ima čedne izbe, dobre postelje, dobro pivo, iz izb pa lep pogled na dolgi, široki glavni tergi.

Imajo pa tergi českih mest vsi eno podobo; po njih sprehajaje sem se spominjal voznih taborov iz taborških vojsk, vsaj tako sem si jih domišljeval, namreč vozove po štirjaško razredjene, v sredi pa prostore za vojake in njih pritiklino. Tako si misli terge českih mest in mestičkov. Sredi mesta velik prostor, časih s tlakom iz debelega kamuja previden, časih pa popolnoma vremenskemu snaženju prepuščen; krog in krog — ali štirjaško obrobjen z mestjanskimi hišami in z lopami za prehanje. Enako je tergovišče ali veliki tergi Budejevički.

Za me ni imel tergi sam na sebi toliko važnosti; zanimalo me je na njem vse nekaj družega. Po lopah se sprehajaje spominjal sem se ljubega prijatelja Františka Fresla, ki se je tudi tu sprehajal v svojih dijaških letih, tu je skrivoma pihal svojo pipičko, tu prijateljem potoževal svoje težave in skerbi, kedar ni bil zadostno pripravljen, tu se je radoval, tu je tuževal. In njegova gomila, kako daleč je od teh lop! ko vidim o večernem mraku dijake po 3, 4, 5 vkup se sprehajati po lopah, imel sem rajnega Františka tako živo pred očmi, da mi je postalo prav tesno in tužno pri sercu.

Že prvi večer sem hotel stakniti vse znamenitosti tega polutanskega mesta, ki je, kakor tudi druga mesta ob teržnih dnevih in ob nedeljah skoraj da popolnoma česko, o slednjih dneh pa spet bolj nemško, to se reče po kranjsko slovensko „s trebuhom za kruhom“. Skoz temen nizek obok, nekoliko vratam podoben, zajdem ven iz mesta in naenkrat stojim na bregu tihe, mirne reke in na reki vidim ladjo že natovoreno. Ktera je ta voda? Je-li to Veltava? A Veltavo sem si mislil večó, širjo, bolj vodnato. Končno se prepričam, da je to le Malša, Veltavin pritok.

V pohajkovanji pridem do cerkve oo. Piaristov, ktera mi je po svoji stavbi obetala zanimivosti za drugo jutro.

V gostilnični pivnici sprevidim, da sem v trgovskem shajališči to me ni nikakor vznemirilo.

Toliko skušenosti sem si že pridobil, da vem, trgovci so trezno računeči ljudje in praktični skoz in skoz. Za dober denar hočejo dobro postrežbo, pošteno pijačo, okusne jedi; prve dve reči sem našel tudi jaz v gostilni k srebernemu zvonu, tretje pa ne morem popolnoma poterediti. Jediti so bile osoljeno drage in nič kaj posebne. Toliko več sem imel gledati in poslušati. Rano jutro slišim pod oknom šum ljudi; bila je sveta nedelja in teržišče se je napolnovalo z ljudmi. Zanimalo me je gibanje ljudsko, zatorej dolgo postojim pri oknu opazovaje ljudstvo, njega nošo in dejanje. Češke kmetice ali dekline v rudečih nogovica in zandale na nogah so imele na herbtihi velike naravnne koše ali jerbese, napolnjene z raznim sočivjem in sadjem. V dolgih verstah so bile že razstavljene pred lopami na teržišču. Činije, kakor Slovenke, ljubijo svetle vesele barve in tako obleko, imeli so pisane predpasnike, svetlobarvene kitle, pisane velike rute krog glave ovite, in verh teh še volnate zavijalke na glavi, kterih dva cepa se na persih križata in sta na herbtu zavozljana.

Moški se pa nosijo prav, kakor naši Gorenci; če ne bi včeraj slišal klicati na kolodvoru „Budejevice“ in ne bi vedel, da sem v Čeah, mislil bi, da sem zašel na sejm v Kranj ali v Ljubljano. Male svilnaste klobučke, prave čepiče brez strehe, ki niso niti za solnce niti za dež, kakor jih nosijo kranjski fantje; kratko sukunjico iz svetlo modrega sukna, kakor jih vidiš po Gorenjskem; plajše na boh iste tvarine in barve, pod sukno pa pisane zametne pruštofe ali lajbiče s svetlimi gumbami; irhaste hlače do kolen, in visoke škornje a ne napete po kranjsko, to je noša Budejevičkih okoličanov. Kdor ne verjame, idi gledat!

Ob enajstih privali se na teržišče Budejevička „haut volée“. Gospe in gospodične, ktere so prišle postavljat se na ogled in zvabiti mladi svet na občudovanje, in mladi in stari gospodje in gospodiči, glajeni in likani po najnovejših modnih nazorih. A čemu bi ti jih popisoval! vidiš jih tudi v Celovcu, Ljubljani in vsakem večem mestu, če ne z istimi obrazi, vsaj po enakih obrazcih. Krasnemu spolu je lepoticenje podedovana potreba in terdovratna navada v Budejevicah kakor pri nas.

V stolni cerkvi sem se nadjal videti kaj posebnega, a s tem se nima ponašati niti v stavbi, niti v slikah. Imel sem pa priložnost slišati iz lece prvo česko pridigo, pravim iz lece, kajti iz ust nepozabljivega prijatelja Františka Fr... sem že davno bil slišal česke kazane. Ker se Budejevice štejejo med polovičarska mesta je polovičarska tudi božja služba; zjutraj je česke kazani (pridiga) za prosto kmečko ljudstvo in meščane česke, pri veliki maši se pa božja beseda nemški oznanuje. Vlekel sem svoja ušesa, kolikor sem mogel, da bi razumel kazatelja, a spervega so se mi besede pozdevale znane, toda sloga in izreka nisem bil še vajen. Kmalo pa uganem snov in zaderžaj govora in potem so mi bile vse besede razumljive. Pri maši po pridigi je pelo prosto ljudstvo; star možiček je pel popred, pevski zbor je ponavljal lahki napev nemške mašne pesmi.

Toliko več me je zanimala cerkev oo. Pijaristov na zapadnem koncu mestnem. Zidana je v čistem gotiškem slogu, triladjina, ima prelepa gotiška okna, gotiške oboke, gotišk stolp in je zunaj in znotraj vsa čedna. Vidi se, da je tudi občinstvu močno priljubljena, ker je bila ob desetih vsa natlačena. Obžaloval sem, da zaradi preobilnega ljudstva nisem mogel ogledati ličnih oltarjev, izmed kterih se je odlikoval novo napravljeni gotiški oltar s krili.

Ko sem bil mesto prehodil na 4 strani sveta, sem sveta, sem se rad spet umaknul v svoje stanišče; merzla sapa je pihala in brila po mestnih ulicah, za njo pa nisem bil preskerbljen. Budejevice sem že videl; zdaj se mi je bilo odločiti, kam se čem nagniti, ali po Franc Jožefovi železnici do Plzna, da bi na viru pival izvrstno Pelzensko pivo in od tod po česki zapadni železnici v Prago; na drugo stran pa so me vleklo želje videti rojstni kraj in obiskat staro mamko rajnega Františka Fr... Svetovali so mi na levo, šel sem na desno t. j. po sredi dežele proti Protu. Prepozno sem zvedel, da na tej strani železnica še ni dodelana do Prage, od Budejevic do Veselihu — in od Benešova do Prage se še prevaja do dostavniki in trobijo še postiljoni, morebiti bode jim odklenkalo že to leto.

Alea jakta est: Plzenski vlak sem zamudil; poštni dostavnik do Veselihu je odlazil še le ob enej po poldne.

Od Budejevice do Prage. Ob enem se odpelje poštni dostavnik proti mesticu Vesely. Nadjal sem se, da bo me vožnja kratkočasila, a bila je neizrekljivo dolgočasna in počasna. Do Ševetina ni bilo ob cesti zapaziti niti hišice, niti oštarijice, polja in borovi gozdiči so se menjali enolično, in cesta je tako osamljena, niti žive duše ni bilo na nji. Česki vozniki morajo biti že sterpljivejši, da morejo žejo tako dolgo prenašati; naši koroški in kranjski vozniki bi žeje pocepali, če bi morali voziti tako daleč brez oštarijice. Na celem potu do Ševetina mi okolica ni pokazala prijaznejše lice; na levi strani ob znojji lepega hriba so se svetili obširni dvori knez Schwarzenbergove grajšine, ktere ime nisem si zapomnil, in potem spet borovi gozdiči in polja. Spomladi, kedar se po širokem polji ziblje raznoklasno žito, mora biti kaj lep prizor, a jeseni, kedar že merzla sapa po sterniščih brusi in ni videti niti veselih delalcev, niti živine na polji, je potovanje v takih krajih kaj pusto.

Kamorkoli gledam	Ni življenja ribam
Dolga, dolga	Urnim brez vodice,
Plan neprevidljiva.	Kjer ni drevja, petje
	Se ne zlega ptice;

Kjer ni stermih stanov
Trávnate planine,
Al veselje biva
Tam za gorske sine?

Veljavec: „Brezgorje.“

Ko se pripeljemo na višo planjavo blizo Ševetina, zagledam na izhodnem obzorji obširno vodovje v večernem solncu se bliščeti. Bilo je vodovje velikih ribnikov v okolici Trebonjski (Witingau), ki se več milj daleč raztezajo kraj rečice Lužnice od meje Avstrijske do mestica Vesely. Največi izmed njih so Rosenberški 1182 oralov in Šveški 355 oralov obsegajoči v okolici Trebonjski, blizo Lomnice dva druga po 655 in 668 oralov meroča. Svet okoli ribnikov je močviren, in na vzvišenih krajih raste borovje in semtertje tudi smrečje. Na teh ribnikih ne vidiš veselih veslarjev in gibčnih čolničev, ne slišiš prepevati veselih pesmi; žalostni so, kakor cela okolica.

V Bošiljcu naš dostavnik nektere minute postoji, kar mi je prav po hvali došlo. Vaščani so obhajali cerkveni žegen, se ve da, tudi z godbo in plesom. Mladina ima povsod enake pravice, da se sme razveseljevati zastonj. Bosiljska mladina je bila vsa zbrana pred vaško kerčmo, iz ktere se je čulo teptanje plesalcev in dudljanje godcev. Fantalini v rdečih napersnikih in rumeno irhastih hlačah do kolen, z nizkimi črevlji, in modrimi nogovicami, in s kožuho vino obrobljene kape na glavah, so postajali pred kerčmo, ali sloneli na oknih, gledali in se učili, da

bodo vedeli in znali kedaj sami skakati in verteti, kakor vidijo delati svoje prednike.

Solnce se je jelo že pomikati za hribe, ko dospemo v mesto Vesely. Kaj mi je storiti poldruge uro v neznanem mestu; a postiljon je bil dobro spreden in mi je bral na obrazu, kaj mi teži serce. Urno mi kaže čedno gostilno vstric pošte, rekši, ondi najdem lepo družbo in dobro pivo. Res je bilo tako. Mestna gospoda je bila zbrana pi pivu in igri, mestni kaplan me prijazno sprejme ter me v družbo vpelje. Vsa družba brez izjemka je govorila česki, dasiravno so vsi razumeli nemški: kedaj bode Slovincem prišel oni čas, da se v družbah ne bodo sramovali svojega jezika?

Mestu se bližaje sem zapazil kerdelce možakov, v resne pogovore zamaknjenih, kraj skerčenega ribnika. Mislim se si, ti morajo imeti že posebno važno pomenkovanje, da jih veseli stati na mokrih tleh in v merzli sapi. Prijazni gospod mi je rešil zastavico. V mesticu se je bavila in v ravno isti gostilni je stanovala komisija, ktera je imela določiti čerto železnično med Budejevicami in Veselym in z gori omenjenim mestnim odborom so se poganjali že tretji den brez vspeha. Inženirji hočejo čerto peljati po najboljših zemljiščih, temu se upirajo mestni očetje in ponujajo slabeja polja unkraj mesta.

V mestni okolici se pridelava prav lepo zelje, zatorej so se tudi zemljišni posestniki in častitljivi mestjani posebno tega pridelka poprijeli, da široko in daleč oskerbljevajo deželo z lepimi zeljnimi glavami ali kapusom. Razproda se ga ktero leto za 30.000 gold. Tudi ondotni mestni fajmošter dobiva večidel svojih dohodkov iz zeljnih glav.

Zastran šole imajo tudi sitnosti. Namesti 3 imajo le 2 učitelja, ki morata v enem razredu poučevati čez 120 učencev. Mestno starešinstvo ni hotlo izvoliti krajnega šolskega sveta, tudi za šolsko poslopje nočejo migniti s palcem; skoraj kakor pi nas.

Na kolodvoru Veselovem sem imel časa in prilike seznaniti se z železničnimi čertami na Českem in o časih prijezda in odjezda raznih vlakov: na Českem železnični vlaki prijezdijo in odjezdijo, kako pa na Slovenskem?

Od Vesely do Soběslava je bila vožnja kratka in v terdi noči. Zakaj sem si to mestice izvolil za prenočevanje, sem že gori omenil: obiskovati sem hotel staro mamko rajnega prijatelja in videti njega rojstni kraj in domačijo. Ko stopim iz kolodvora v temno noč, se mi ponudi mlad Čeh za voditelja. Zaupam mu svoje blago in samega sebe, radoveden, kako se bo deva porazumela. Česki sem že dosti bral, tudi mnogo že slišal govoriti in večidel razumel brano in govorjeno, govoriti še nisem poskušal. Zdaj sem pa bil v takem položaji, o katerem pravi Slovenec: „Sila kole lomi“ — in začel sem lomiti česki! — Sreča da je bila noč temna in poslušalca ni bilo ni niti spredaj niti zadej. Deček me je vodil po bližnjem potu, ali bolje rečeno brez pota vprek polja naravnost k mestu in tako sva se zamislila v pogovor, da nisem zapazil brežička, po katerem sem zderčal na cesto. Ko ga hočem ozmerjati, da me vozi po stranpotih, me tolaži rekši, da sva že pred gostilnico Šohajevo, kjer mi je svetoval prenočiti.

(Dalje prihodnjič.)

Lepota polarne zime.

(Po Grube-tu V. M.) *Val. Mareš*

Bilo je okoli srede novembra. Vreme je bilo prijazno, ter je imelo ono tihoto, ki jo ima sploh cela zima v

sebi. Res da nas je zapustilo solnce, ali kako bi mi bilo zato žal, če sem pogledal na krasoto obnebjaja, ki smo jo le zato imeli pred sabo, ker se je skrilo solnce. Zdelo se je, da je le zato zašlo za horizont, da dade vsem stvarjem pokoj in veličanstvo in magično svetlost s čarobno začrečo bliščobo, ki jo je, samo nevidno, lilo po celem nebu.

Kakor v naravi, tako se je tudi v mojem duhu vse umirilo in upokojilo; solnce je vse strasti odneslo s sabo. Najmanji zvok se je mogel čuti iz precej velike daljine; jaz sem na unostranem bregu Flugleneza vse čul, v letu pa odondot najmanji glas ni došel k meni. Nebo brez solncea je imelo name tako čudno moč, da sem hodil po lovu popolnoma pozabil na zemljo pod sabo, in le gledal gori na nebo. Po dnevu je bilo prav kakor jasen večerni žar, in mogli smo jesti brez luči; toda če smo hotli čitati ali pa pisati, morali smo prižgati svečo.

Kakor hitro pa je prišel večer, pričelo je precej na tisuče luči skrivnostno igrati po zraku, kakor da jih pošilja Božja previdnost, da razveselí s svojimi blagimi in lepimi žarki mračne ure. Včasih dela severna zarja čez in čez prek neba sjajen polokrog od bledega preminjačočega se plamena, ki se z nepopisljivo hitrino premiče v kačastih čertah. Naenkrat pa izgine, in zopet zamata noč vse v svoje černo krilo. Koj zatim pa se zopet celi neizmerni prostor zraka namah zasveti v ognju, ki je ves drugačen ter oblija nebo s slabo srebrobelo svitlombo, ki pluje kakor valovi, ali pa bolje, kakor oblaci, kadar jih podi veter. Včasih švigajo ozke plamteče proge z nepopisljivo hitrino, previhrajo v nekoliko minut celi nebeški polokrog, ter se zgublja pod južnim horizontom. Včasih se naenkrat opazi nad temenom široka plamteča masa (kepa), ki se, kakor krasen žarkast venec, spušča na zemljo, pa izgine, ko bi trenil.

Severna zarja se pokazuje največkrat v tihem vremenu; ali vendar je nikdar nisem videl lepše, nego kedar je pihjal hladen jugovzdolni vetrič; on je sicer severnej zarji, ki je z neznano hitrostjo dvigala se z druge strani, pihal ravno nasproti, ali ni je niti najmanje motil v njenem hodu. Vselej sem opazil, da je vzhajala ta zarja od severozapada, a na jugovzhodu da se je zgubila. S početka so se pokazivali navadno slabi nepravilni žarki, ki so se dvigali kviško izza gor, ker so bili zelo podobni odsvitu daljnega ognja. Ali niso ostajali dolgo na horizontu, ampak dvigali so se do zenita, delali vsakoverstne podobe, ter se gibali tako različno, da nemorem s persom izraziti kakor bi moral.

Severna zarja se ni pokazivala samo na vedrem nebu, ter včasih sem jo opazil tudi tadaj, ko je bilo precej oblačno. Enkrat se pokaže tamnorumen plamen, kakor da vzhaja izza črnega oblaka, pa postoji eno ali dve minuti, kakor da je odsij neke večje svetlosti. Ko se na to ozrem v zenit, najdem tam majhno slabo svetlo pičico, tako da se celo nebo razsvetli, ravno tako, kakor da naenkrat posije solnce izza gostega oblaka. Drugi dan je bilo vreme neprijetno in je kazalo na sneg. Konec novembra postane zima ostrejša, nebo jasnije, in svitloba, izvirajoča od severne zarje je tolika, da sem mogel čitati debelo pisavo, in najti iglo, če sem jo ravno izgubil.

Teško je povedati pravi vzrok prikazni, ki jo zovemo polarna zarja. Ker je v čistem in hladnem vremenu najsvetlejša, to nas vodi na misel, ki jo je poprijela večina, da namreč izvira od elektrike. Kaj posebna in čudna misel je razširjena po celem finskem narodu. Mijajo namreč, da severna zarja izvira od neštevilnih kerdelčanikov v severnem morju; kadar jih velike ribe naženó, obernejo se hitro na drugo stran, in iz tega gibanja slanikov in vode postaja (fosforska) svetloba, ki odseva na nebu.

Laponci, ki so zelo praznoverni, mislijo, da so to duše njihovih upokojenih rojakov, ki se tu igrajo; in ker severna zarja nenehoma menja podobo, čul bi jih dostikrat klicati, lej, moj oče! lej, moja mati! itd. kakor se jim ravno zdi, da je komu podobna svetloba, ki se zvija po nebu. Drugič se jim zopet zdi, da vidijo hudiča z njegovo družino, s hudimi duhovi. Čudno je, da so te misli tudi amerikanski Indijanci. Ti vidijo v valih svetlobe svoje umerle prijatelje, pa kadar posebno sija severna zarja, ki se tedaj tudi najbolj menja v barvi, podobni, in kraju, tačas oni kličejo: Naši mrtvi prijatelji so pošteno veseli!

Razun lepe svetlobe, ki jo daje tamošnjim prebivalcem severna zarja, imajo oni od nje tudi to korist, da jim kaže, bo li vetra, in sploh kakšino bo vreme. Če je severna zarja sprosterla naravnost čez nebo, ter se ni dolgo kazala na horizontu, pa če jej je barva blede, in se premiče počasi, tedaj bo, če je vreme lepo, ostalo tako tudi nadalje. Če se pa vidi severna zarja nizko na severnih straneh nebesa, če prime kakšino stanovito podobo, če šviga zelo hitro prek neba, ali pa če napravi ozko reko, ter se vleče v podobi polokroga čez nebo, tedaj se je treba pripraviti na gerdo, viharno vreme. Ravno taka je tudi, če se barve severne zarje zelo menjajo. Če se pa omeji samo na južno in pa južnovzhodno stran, nadjajo se prebivalci kopnega vetra, to je takega, ki pripíše po kopnem od juga.

Zdaj smo morali ob enej popoldne, ko smo kosili, užgati svečo, če smo pa hotli pisati ali pa risati, morali smo luč imeti celi dan. Ali vendar razun somraka, ki je trajal nekako poldrugi sat, mogli smo tudi pred hišo čitati kaj tiskanega. Za lov, veslanje in druge telesne zabave je bilo dovolj svetlo. Sneg po gorah je bil zdaj tako terd, da se je moglo po njem iti memo največih breznov, in ni se bilo bati, da bi se odkerhnil. Zdaj sklenemo tudi mi oditi iz Hammerfesta, in ker je bilo vreme lepo, odločimo, da naša mala karavana potuje po noči na saneh.

Približa se večer z nenavadno svitlobo; nebo je bilo uto z zvezdami, in sijalo je dvakrat lepši, nego sicer. z je bil oster; kamor si pogledal, na nebo ali pa na ljo, vse je migljalo, vse se lesketalo.

Ne dá se opisati, kako živo so bliščala neštevilna nebesna telesa. Od pomorančne do gorečerdeče so se spreminjale barve v svojej svetlobi, in vsaki žarek je skoz čisti zrak dospel do oči. Severna zarja začne igrati nad nami in okoli nas. Najpred švigne bled plamen iznad temena, zatim pa polete trepetajoči ognji hitro čez nebo, in zazibljejo modri, zračni ocean, med tem pa gre nočni planet visoko po svojem potu, in gleda milo in čisto na nas tu doli. Vsaka vejica, vsak očepek se je lesketal, in to lesketanje od tisuč in tisuč kristalov je opominjalo nas na zemlje vilinske. — Potovali smo skoz gozd, kjer je narava razprosterla svoje magične čudeže, da nam prikrati nočne ure. V naših čudnih kožuhih, obsuti z ivjem in srezem, voz se molče pa hitro z našimi rogati snežnimi konji, nismo bili kakor ljudje, ampak kakor tropa podzemeljskih bitij, ki skoz to puščavo hité, da bi priaspeli na nočni pir, in poplesali z laponskimi vesami.

Dva najstarejša možaka.

Nedavno se srečata na razpotji velike ceste najstarejša moža na svetu, katerih osoda je, da tu ostaneta do sodnega dne.

Ime jima je Izak in Nadloga. Pozdravita se, kakor je navada starim ljudem.

Nadloga prvi ogovori Izaka rekoč: Dober dan večni Jud! Odkod prideš, kaj počneš na svetu? Pa truden in žalosten si, kaj ne?

Popotovam po noči, popotovam po dnevi, odgovori Izak, Bog tako hoče, ker sem se mu zameril. Noč in dan grem naprej in največa težava mi je, da ne morem umreti. Živeti, živeti do sodnega dne! gorje meni!

Mislil sem, da sem izmed vseh ljudi najstarejši, sedaj pa vidim, da si ti moj prednik v težavah življenja!

Revček, pravi Nadloga, ti si še otrok! Koliko let si že na svetu? Jaz štejem svoja leta na tisoče! Rodil sem se že takrat, ko je Adam, naš prvi oče, božjo zapoved prelomil. Odsihmal so me njegovi otroci vedno redili in nehoti na dom sprejemali.

Stari oče, reče Izak, kako vam je tedaj ime, in kakošna opravila imate?

Oni mu odgovori: Jaz sem stric Nadloga. Saj bi me ti mogel poznati. Odkar sem se rodil, povsod ljudje, ki sem jih v nesrečo pripravil, moje ime v ustih imajo. Koderkoli hodim, le jok in tožbe o Nadlogi slišim. Povsod sem vzrok nesreče, in oče pregreh.

Pač res! Poznam te, zdihuje Izak, ti si božja šiba ljudem, ki jih biješ in v nesrečo pripravljaš! Osemnajst sto let sem slišal in slišim veliko, veliko govoriti o tebi. Ti si duh hudobije na svetu! Da bi ti, stari bedak, saj bogatine obiskoval, ne pa v hiše revežev zahajal, kjer dostikrat še kruha nimajo!

Molči jud! se grozi Nadloga. Kmalu pridem pogledat tudi v hiše bogatinov in kadar bom njih gost, me ne bodo lahko odpravili.

Tvoja obleka, stari capin, odgovori Izak, je preumazana, pregnjusna, da bi te bogatinci hotli sprejeti. Kakor hitro se boš njih vratam bližal, te bodo odpodili.

Ti si le za revne ljudi.

O ne! reče Nadloga, soznanjam se z reveži, bogatini in žlahtniki. Po zvijačah pridem celo v poslopja mogočnikov. Pri teh služite dve služabnici: Zapravljivčeva Potrata in Pohajkvarjeva Lenoba, kateri dobro poznam. Te mi vrata odpirate.

Poberi se pošast! — tako večni Jud konča pogovor. — Kaderkoli te vidim, vnema se mi kri! Meni ni treba se s teboj pečati. Hujša šiba, kakor je tvoja, me tepe, mene preganja božja roka!

Večni Jud je, kar za kar, znan pod imenom Shaver.
Smešnice.

* V neki družbi se je hvalila lepota severne luči (burjave). Nek prevzetni pa praznoglavi škric potem soseda naglo vpraša: „V kateri štacuni pa dobiva se najboljša, da si je kupim?“

* Svak bivšega avstrijskega ministra kneza Meternich-a, ogerski grof Šandor, je slovel ko pravi prederznež. Marsikaj je na Dunaji počel, kar bi ga gotovo bilo v zapor pripravilo, ko bi ne bil z ministrom v žlahti. Enkrat stavi s svojimi prijatelji, da on ne bo nič nepostavnega zakrivil in bo vendar od policije zapert. Kaj stori? Gre domu, obleče si borna, pa čedna oblačila, poda se v neko predmestjansko kavarno in si da čašico črne kave primesti. Ko kavo izpije, pokliče kavarnika in ga vpraša koliko je dolžen. Ko mu ta pove, koliko kava velja, potegne preoblečen grof iz škorinje bankovec za 1000 gold. in ga da kavarniku, da naj ga zmenja in si denar za kavo obderži. Kavarnik prejme bankovec in se izgovarja, da mora iti po denarja, da bo zme-

nitni mogel, zmuzne se pri zadnjih durih na ulico in zleti na bližnjo policijo ter naznani, da ima neznanega sumljivega človeka v svojej hiši. Policijski komisar, razveseljen da dobi v pest kakega potepuha, pošlje berž svojega stražarja po neznanca v kavarno. Ko stražar preoblečenega Sandor-ja pritira, zaupije komisar resno nad njim: „Kako pride on do tisuč goldinarjev, ki jih je hotel v kavarni zmeniti?“ — „Kaj vam to mar, zakaj me hočete djati v zapor.“ — „To bomo že našli! Zakaj je imel on denar v škornji shranjen?“ — „Saj to ni nepostavno! Ali ne sme vsaki svoj denar shraniti, kjer mu ljubo?“ — To bomo že našli! Kako mu je ime?“ — „Grof Sandor!“ — „Ali on nema pameti?“ — „Jaz ne, ali vi menda nemate zdrave pameti, da daste človeka zapreti, ki ni nič zakrivil, kakor da ima tisuč goldinarjev pri sebi. Pojte z menoj v hišo mojega tasta in bomo našli kako dalej.“ — Zdaj seveda se je razgovor malo predrugačil. Komisar začne grofa Sandorja prositi za odpuščanje in ta mu tudi rad odpusti, ker ni hotel družega, kakor svojo stavo doseči.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Različni politični časniki razpravljajo, ker družega važnejšega dogodjaja na političnem obnebi nemajo, še zmiraj shod treh cesarjev v Berlinu; vsaki tolmači to stvar po svojem, a ni eden ne ve, v katerih rečeh se mislijo vladarji sporazumeti. Zvedelo se je, da so bili tudi drugi nemški kralji, namreč bavarski, virtemberški in saksonski, na ta shod povabljeni, pa da povabila niso sprejeli, kar naše nemčurske novine močno jezi, ki bi radi, da bi se omenjeni kralji cesarju Vilhelmu in njegovemu pomagaču Bismarku tudi tako uklanjali, kakor to do ostudnosti sami delajo.

Iz Českega se poroča, da je bil občeznani češki voditelj in lastnik velikega časopisa „Politik“, Skrejšovski, 15. t. m. zapert. Praška sodnija ga je namreč ta dan k sebi poklicala in po kratkem izpraševanju dala odpeljati v zapor. Kaj je bil prav za prav povod k takemu ostremu postopanju, zvedelo se bo še le po dokončani sodnijski preiskavi, tem žalostnejše je zato besno kričanje židovskih in centralističnih listov na Dunaji in zunaj Dunaja, ki prav po divjaško napadajo imenovanega moža in celi češki narod zaradi tega prigodka, prej da jim je znano, ali je mož kaj zakrivil ali ne. In taki ljudje se pred svetom šopirijo, da kulturo razširjajo! — Celó zunanji, pruski listi ostro grajajo to hudobno, sleparsko pisarenje naših ustavovernežev proti zapertemu Skrejšovskemu.

Hervaški sabor je 22. t. m. svoje seje pretergal, in jih bo še le 3. novembra zopet pričel.

Zunanje države. Znano je našim častitim čitateljem, da so bile te dni velike svečanosti v Belem gradu, kjer je za polnoletnega proglašeni knez Milan IV. serbsko vladarstvo nastopil.

Belgradska občina je povabila k tej slovesnosti več avstrijskih mestnih občin. Prej da je ta povabila razposlala, šel je serbski minister Matić osebno k avstrijskemu konzulu Kallay-u in ga prosil, naj on pri dunajski vladi vpraša, ali dovoli ta imenovane občine povabiti ali ne? Kallay mu odgovori, da „Avstrija je tako izverstno svobodna, da pri nas vsak človek sme iti, kamor hoče,“ in ko ga Matić še enkrat prosi, naj saj ministru Andrassy-u telegrafira gledé povabila, mu Kallay še enkrat priterdi, da tega treba ni. Zdaj se povabila še le razpošlejo. Ko pridejo vabila na Avstrijsko in Ogersko, vnel se je v nemškutarskem taboru strašan

ropot in hrup o serbski prederznosti, magjarska vlada pa je zažugala, da se ne sme nobeno mesto, nobena občina, nobeno društvo postopiti, poslati deputacijo v Beligrad, rekši, da bode Avstrija pri slovesnosti po c. kr. general-konzulu Kallay-u zadosti častno zastopana. Seveda potem nobena avstrijska občina ni smela poslati zastopnike v Beligrad.

Svečenost se je veršila sijajno. Mesto je bilo prav lepo okinčano, ljudstva je bilo po vseh ulicah in terjih polno. Gostov je prišlo iz vseh krajev mnogo. Avstrija je bila zastopana po konzulu Kallay-u. Ruski cesar je poslal svojega adjutanta Dolgarukovega k Milanu. Zastopnik Italije mu je v imenu vlade izročil veliki kordon Mavricijevega reda. Knez Milan je izdal proklamacijo, v katerej pravi, da hoče posnemati narodne ideje svojega prednika kneza Mihaela, da bo vladal kot konstitucionalen knez s pomočjo svojega narodnega blagostanja. Za svoje ministre si je izbral: Blaznavaca, Ristića, Milojkovića, Jovanovića in Velikovića.

Razne novice.

Preširnova slavnost, katero napravi slovensko pisateljsko društvo 15. septembra t. l. v njegovi rojstni vasi Verbi in v Bledu na Gorenškem, obeta jako sijajna postati. Povabljena so vsa slovenska društva k tej slovesnosti in slišimo, da jih pride iz vseh krajev obilo. Spomenična plošča, katera se bo vzdala na Preširnovem rojstnem domu v Verbi je že dodelana in jako lična. Narejena je iz črnega marmorja. Južna in Rudolfova železnica ste se prosile, da se bodo obiskovalci vozili po znižani ceni tje in nazaj.

General Preradovič, znan kot prijazen in hraber vojak, je te dni v Vöslau-u pri Dunaji umerl. Hervatje zgubijo v njem izverstnega pesnika in verlega domorodca. Lehka mu zemljica!

Kolera je začela v Černovicah hudo razsajati in tirja mnogo zertev. V Galiciji je v nekterih krajeh izginila, a v drugih na novo začela moriti.

Koliko so volitve na Ogerskem veljale, o tem prinaša ogerski list „Reform“ čuden račun. Po njej so zadnje volitve na Ogerskem veljale celih 8 milijonov goldinarjev, kateri znesek ste vladna in njej nasprotna stranka za agitacijo potrosili. Gotovo drag ljudski zastop!

Serbski narodni kongres je bil razpuščen, ker ni hotel pripustiti kraljevega komisarja k posvetovanju. Kongresna večina je to storila sklicujoč se na postavo o kongresu, ki pa od cesarja še ni poterjena; a večina v kongresu pa one (oktroirane) postave, na katere podlagi ogerska vlada hoče, da bi kongres zboroval, ne priznava kot pravoveljavne.

„Sl. N.“

Kurzi na Dunaji 25. avgusta 1872.

Kreditne akcije	gld. 340.50	Nadavek na srebro	gld. 108.15
Národno posojilo	„ 66.35	Napoleondori	„ 8.73

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica	gld. 6.09	— reš	gld. 3.82	— ječmen	gld. 3.36	— oves	gld. 1.95	— ajda	gld. 4.75	— turšica	gld. 4.44
-------------------	-----------	-----------------	-----------	--------------------	-----------	------------------	-----------	------------------	-----------	---------------------	-----------

Listnica.

Besednikova. Čč. gg. M. S. v R. Vaša naročnina je poravnana do konca tekočega leta.